

Hälsa för frihet

LIBERALA FÖRSLAG OM POLITIK FÖR HÄLSA FRÅN
LIBERALERNA I REGION STOCKHOLM

Hälsa för frihet

Hälsa är en frihetsfråga. Pandemin har visat vad hälsa betyder för människors motståndskraft i kris och för att kunna leva livet med full kraft, samtidigt som hälsan för många blir allt bättre ser vi också stora utmaningar. Det behövs en offensiv, liberal hälsopolitik.

Hälsa är frihet. Det ligger i ordets mening att folkhälsa ska vara för alla. Ändå finns idag stora skillnader i förutsättningarna för hälsa för människor, beroende på vilka vi är och var vi bor. För att fullt ut främja hälsa behövs en helhetssyn där sjukvård och förebyggande folkhälsoarbete hänger samman. Genom ett aktivt hälsofrämjande arbete för människor i alla åldrar kan vi minska lidandet och frigöra resurser i vården. Liberal hälsopolitik bygger på beprövad vetenskap och på människors egen kraft. Människor har rätt att fatta sina egna beslut och forma livet. Liberal politik syftar till att möjliggöra sunda livsval och erbjuda förutsättningar att etablera goda vanor samt ta ett särskilt ansvar för barns och ungas uppväxtvillkor.

Befolkningens hälsa är en nationell angelägenhet, och alla delar av samhället måste samverka. God hälsa gynnar både den enskilda individen och är en långsiktig besparing för det offentliga. Effektivt hälsoarbete är därmed en investering. Liberalerna vill se en sammanhållen nationell strategi för hälsa, som även omfattar regionerna. Den ska ha ett brett samhällsperspektiv och inkludera frågor kring jämlikhet, delaktighet, språkkunskaper, jämställdhet och mycket annat. Det behövs strukturella förändringar för att öka möjligheterna till goda levnadsvanor med bland annat mer fysisk aktivitet, bättre matvanor, minskad ensamhet, mindre rökning och alkohol samt insatser för jämlik hälsa. Strategin behöver bland annat innehålla

- Nya ekonomiska incitament och upphandlingsregler för att stärka hälsa.
- Satsningar på hälsofrämjande samhällsplanering och infrastrukturens satsningar som gynnar fysisk aktivitet, bland annat grönytor, promenad-, och cykelmöjligheter med mera.
- Insatser för stärkt hälsofrämjande arbetet i vården, t ex fysisk aktivitet på recept och kultur i vården.
- Satsningar för att öka den fysiska aktiviteten i förskolor och skolor genom skolgårdar som lockar till rörelse, aktiviteter på raster med mera.
- Utveckling av nudging som ett verktyg för att främja en hälsofrämjande livsstil, där individen har sin beslutanderätt och frihet. Nudging handlar om att påverka människors beteende genom att ”puffa” för hälsosamma val i olika situationer utan att vara tvingande, exempelvis vid matsservering.

Pandemin har visat hur sårbara vi är. De som drabbats hårdast av covid-19 är människor som redan innan hade en sämre hälsa. Sverige måste stärka sin beredskap att möta nya pandemier och andra kriser. I detta ingår en stärkt folkhälsa som ökar motståndskraften. Berörda myndigheter bör få i uppdrag att, i samverkan med kommuner, regioner och civilsamhället, inkludera stärkt folkhälsa i arbetet med att utveckla Sveriges beredskap.

Liberalernas förslag

- Sverige ska anta en nationell strategi för hälsa.
- Folkhälsa ska bli en strategisk del av beredskapen att möta pandemier och andra hälsorisker.

BARN OCH UNGAS HÄLSA

Sverige har länge haft en god utveckling av folkhälsan, men den positiva utvecklingen har avstannat. Brist på fysisk aktivitet, dåliga mat- och sömnrutiner samt en stillasittande livsstil riskerar att försämra barns hälsa livslångt. Barn i Sverige har en mer ohälsosam livsstil än i många andra länder (OECD).. Vart femte barn i Sverige lider av övervikt och två av tre barn ingår i WHO:s kategori ”fysiskt inaktiva” vilket är bland de sämsta placeringarna i Europa. Arbetet mot övervikt och fetma bland barn behöver byggas ut och omfatta alla delar av samhället. Ett arbetssätt med så kallade ECHO-zoner (Ending ChildHood Obesity zones), där utemiljöer, trafikmiljöer, butiksmiljöer, skolaktiviteter, träningsmöjligheter och lekparker utformas för att främja barns hälsa och rörelse, behöver uppmuntras.

Skolans och vårdens hälsofrämjande arbete ska utvecklas genom bland annat väl utbyggd elevhälsa och god tillgång till ungdomsmottagningar. Varje ung person ska ha ett gott stöd nära tillhands i frågor om fysisk och psykisk hälsa, preventivmedelsrådgivning och information om relationer, säker sex och sexualitet, våld och hedersrelaterat förtryck. Väl genomtänkta anpassningar i skolmiljöer och skoldagar för barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) kan också förebygga ohälsa.

Tidiga insatser, redan före förskoleåldern har visat sig ge god effekt. Därför ska vi fortsätta bygga ut hembesöksprogram för nyblivna föräldrar för att ge stöd och råd om hälsa under småbarnsåren, familjecentraler och amningsmottagningar behöver också finnas på fler ställen i länet. Ett gott samarbete med barnmorskemottagningar, BVC, öppna förskolor och socialtjänst är viktigt för att tidigt fånga upp barn och familjer i behov av stöd.

Liberalernas förslag:

- Det behövs mer insatser för att stärka barns och ungdomars hälsa. Bland annat behövs mer insatser mot övervikten hos barn.
- Ungdomsmottagningarna ska utvecklas med ökad digital tillgänglighet och insatser som främjar psykisk hälsa. Arbetet görs i samarbete mellan regionen och kommunerna.
- Tidiga insatser redan när barnen är små ska utvecklas för att stärka hälsan och stödja familjer till sunda levnadsvanor i samarbete mellan kommunerna och regionen.

HÄLSA HELA LIVET

Hälsa ger frihet hela livet. Ohälsa däremot minskar vår självständighet och våra möjligheter. Hälso- och sjukvården står inför uppgiften att möta behoven hos en åldrande befolkning, en kraftig ökning av livsstilssjukdomar och ökade kostnader för läkemedel. Vårdens resurser går i huvudsak till att vårda dem som redan är sjuka, endast en liten del läggs på förebyggande insatser mot ohälsa. Prevention kan minska både lidande och vårdbehov. Ekonomiska besparingar genom preventivt arbete kommer dock alltid med fördröjning, vilket gör de svåra att motivera när resurserna är knappa. För att möjliggöra hälsoinsatser i stor skala behövs nya finansiella lösningar. Det behövs mer samverkan mellan offentliga och privata aktörer genom hälsoobligationer samt sociala utfallskontrakt som möjliggör investeringar i hälsa och kopplar avkastningen till hur framgångsrik insatsen är.

Individen har stort ansvar för sin egen hälsa, men många behöver stöd för att skapa goda levnadsvanor. Det behövs förebyggande insatser från hälso- och sjukvården för att minska människors

lidande och samhällets kostnader för exempelvis livsstilsrelaterade, kroniska sjukdomar. Riktade hälsosamtal i primärvården kan bli ett sådant stöd. Under 2022 utvecklas en modell i Region Stockholm genom ett pilotprojekt. Därefter bör erbjudandet spridas brett till befolkningen. Syftet är att stötta människor i deras hälsa och erbjuda råd och andra insatser från vårdens sida. Detta är ett arbetssätt som redan finns i flera regioner och som visat sig ha god effekt.

Mammografi har en åldersgräns om 74 år, därmed riskerar många cancerfall att inte upptäckas i tid. Vi vill göra en översyn och avskaffa alla omotiverade åldersgränser i vården, inte minst i screeningprogrammen. Screening är ett sätt att tidigt upptäcka allvarlig sjukdom och möjliggör att behandling sätts in tidigt, vilket ofta är avgörande för utfallet. Vi vill att screening i högre grad ska utformas utifrån människors risk att drabbas av sjukdom. Redan nu startar individanpassad mammografi. Och ett särskilt screeningprogram för lungcancer ska prövas för riskgrupper.

Vaccin är en fantastisk möjlighet som räddar många människors liv och hälsa. Vi har idag ett välutbyggt barnvaccinationsprogram. Ett motsvarande program för äldre invånare som ofta är sårbar i sin hälsa behöver införas. I Stockholm erbjuds redan äldre flera viktiga vaccin. Vi vill att Region Stockholm går före och erbjuder seniora invånare ett ännu mer väl utbyggt vaccinationsprogram. Sårbara människor ska inte i onödan utsättas för smittor. Vi menar därför att vårdens och omsorgens arbetsgivare ska kunna kräva av personalen att de är vaccinerade mot allvarliga sjukdomar. Detta kräver en ändring av smittskyddslagen.

Liberalernas förslag:

- Att genom sociala utfallskontrakt eller hälsoobligationer främja det friska, minska vårdbehovet och frigöra resurser utan att ta pengar från vården.
- Hälsosamtal ska på sikt erbjudas hela befolkningen utifrån individuell bedömning.
- Ta bort alla omotiverade åldersgränser i vården. Inför mer screening utifrån individuell risk.
- Inför ett äldrevaccinationsprogram och ställ krav på vaccinerad personal i vård och omsorg.
- Vi säger nej till nya besöksförbud i äldreomsorgen. Däremot bör man kunna kräva att personalen är vaccinerad mot allvarliga smittor.

HÄLSA OCH INTEGRATION

Hälsa är en nyckelfråga för minskad segregation och ökad integration. I områden med mer fattigdom och lägre utbildningsnivå, där fler har invandrat och arbetslösheten är högre där är också folkhälsan sämre och sårbarheten större. Ohälsa och segregation följs åt, ändå är inte hälsa ett prioriterat område i regeringens strategiska arbete för att motverka segregationen. Hälsa måste bli en prioriterad del av Sveriges integrationsarbete.

Liberalernas förslag:

- Gör hälsa till ett av målen för integrationspolitiken.
- Hälsöfrämjande och sjukdomsförebyggande insatser ska särskilt riktas till de områden där behoven är som störst, utöver de generella insatser som kommer hela befolkningen till del.